

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Parmu looduskaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke, tzoneeringut ja kaitsekorda.

Kaitseala asub Võru maakonnas Rõuge vallas Kiviora, Muraski, Parmu, Pupli ja Ritsiko külas.

Parmu looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 7. juuli 2006. a määrusega nr 155 „Parmu looduskaitseala kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Parmu looduskaitseala kaitse alla võtmise ettepanek tehti Taani-Eesti koostööprojekti „Eesti metsakaitsealade võrgustik” lõpparuandes. Selle järgi moodustati kaitseala piirkonna maastikule iseloomulike sooviku- ja soometsade ning I kategooria kaitsealuste liikide kaitseks.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse (edaspidi *LKS*) § 13 lõike 1 alusel olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke, kaitsekorda ja tzoneeringut. Muudatuse on tinginud vajadus vaadata kaitsekord üle seoses õigusaktide muutustega, samuti on põhjuseks uuenenud teadmised ala väärtuste kohta ja muutunud looduskaitsepraktika. Samuti on vaja üle vaadata kaitseala välispiir seoses Eesti-Vene riigipiiri väljaehitamise ja tzoneering seoses laanemetsade range kaitse tagamisega. Kaitseala hõlmab Natura võrgustikku kuuluva Parmu loodusala ja on osa Misso linnualast.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Kerttu Elm (tel 680 7913, e-post kerttu.elm@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse osakonna kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Eleri Laidma (tel 5304 7558, e-post eleri.laidma@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Margit Halopi Õigusbüroo OÜ jurist Margit Halop (tel 517 9278, e-post margit.halop@mail.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee). Keeleliselt on toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala eesmärk on kaitsta:

- 1) väärtuslikke metsa- ja sookooslusi, ohustatud ja kaitsealuseid liike;
- 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50;

edaspidi *loodusdirektiiv*) nimetab I lisas. Need on liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270)³, rabad (7110*), vanad loodusmetsad (9010*), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*);

3) kaitsealuseid liike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25; edaspidi *linnudirektiiv*) nimetab I lisas, kes on ühtlasi I või II kategooria kaitsealused liigid. Need liigid on must-toonekurg (*Ciconia nigra*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), metsis (*Tetrao urogallus*), laanerähn (*Picoides tridactylus*) ja valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*);

4) II kategooria kaitsealuse liigi mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*) elupaika.

Vastavalt LKS §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus ning linnu- ja loodusdirektiivi rakendamine. Parmu looduskaitseala kaitse alla võtmise eeldused on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus ning linnu- ja loodusdirektiivi rakendamine.

Loodusdirektiivi rakendamine

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Parmu looduskaitseala jääb täies ulatuses Parmu loodusale. Parmu looduslal on kohustus kaitsta järgmisi elupaigatüüpe: liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*), vanad loodusmetsad (*9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning rabad (7110*). Tärniga on tähistatud esmatahtsad elupaigad, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus.

Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*) elupaigatüüpi kuuluvad lubjavaestel muldadel kasvavad pärisaruniidud ja paluniidud (Paal, 2007). Niidud levivad kuivadel või parasniisketel muldadel, taimkate on kujunenud pikaegse karjatamise või niitmise mõjul.

Vanad loodusmetsad (9010*) ehk läänetaiga on Euroopas esmase tähtsusega elupaigatüüp, mis hõlmab eeskätt puutumatud või vähese inimõjuga vanu metsi. Eestis kuuluvad sinna nii okas- ja segametsad kui ka osa lehtmetsadest, v.a laialehised metsad ja laialehiste puuliikidega liigirikkad kuuse-segametsad (Paal, J., 2004. Euroopas väärtustatud elupaigad Eestis). Intensiivse metsamajandamise tõttu on vanad loodusmetsad kadumisoos. Loodusmetsi iseloomustavad puude erivanuselisus, häilulisus, eri kõdunemisastmes surnud puud nii seisva kui ka lamapuiduna, tüükad ja jämedad kuivanud oksad, aukude ja õõnsustega puud, rohkelt ripsamblikke ja puiduseeni. Kui loodusväärtuslik mets püsib järjepidevalt pikka aega, tekivad seal soodsad elutingimused kitsalt kohastunud liikidele. Loodusmets on koduks mitmele looduskaitse lipuliigile, nagu näiteks lendorav ja must-toonekurg, ning lugematutele vähe tuntud haruldustele, nagu roheline hiidkupar, oliivhelksamblik, roosa pess ja väike-punalamesklane. Tegemist on elupaigale põliselt omaste ja muutustele äärmiselt tundlike liikidega. See tähendab, et olulise metsatunnuse kadumisel liik selles paigas hukkub. Sellised liigid armastavad rahu, enamasti ei sobi neile metsa majandamine.

Soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) elupaigatüüp on niisked või märjad metsad. Eestis käsitletakse seda tüüpi laiamahulisenä, hõlmates sellega lisaks madalsoo- ja lodumetsadele ka lehtpuuenamusega soostunud metsad. Soostuvate ja soo-lehtmetsade elupaigatüüp on tundlik

kuivenduse suhtes ning säilinud kaitseala osades, kus kuivenduse mõju pole olnud väga suur. Väärtuslikema osa selle elupaiga metsadest moodustavad säilinud lodumetsakooslused.

Siirdesoo- ja rabametsi (91D0*) iseloomustab tihedam ja kõrgem puurinne kui on siirde- ja õõtsiksoodes (7140) ning rabades (*7110). Kuna siirdesoomets on vaheaste madalsoometsa arengul rabametsaks, siis moodustavad seal puurinde sookask ja mänd, rabametsas valitseb mänd. Alustaimestik on siirdesoometsas mosaiikne, nagu lage- ja puissiirdesooki: turbasamblamätastel valitsevad rabataimed, mätaste vahel madalsooliigid. Rabametsa iseloomustab eriti tugev põõsa- ja puhmarinne vaevakase, sookailu ja sinikaga (Paal, 2004). Elupaigatüüpi ohustab kuivendamine. Need on Eestis tüüpilised niisketel aladel levinud kooslused.

Looduslikus seisundis rabad (7110*) on soode arengu viimane aste, kus taimede surnud osadest ladestunud turvas on juba nii tüse, et taimede juured ei küüni enam toitainerikka veeni: toitaineid toovad rabadesse peamiselt sademed. Turbakihi keskmine tüsedus Eesti rabades on 3,2 meetrit. Raba taimestik valitsevad turbasamblad ja puhmastaimed, puisrabades kasvab ka kiduraid mände, harva üksikuid kaski (Paal, 2004). Rabad on ohustatud peamiselt kuivendamise, mingil määral ka turbakaevandamise tõttu. Looduslikke rabasid on Euroopas, välja arvatud Soomes ja Rootsis, säilinud vähe.

Parmu looduskaitseala kaitse all olemise eeldus on ohustatus ja haruldus – kaitsealale jäävad järgmiste ohustatud ja haruldaste kaitsealuste linnu- ja liblikaliikide elupaigad.

Must toonekurg (*Ciconia nigra*) on väheneva arvukusega linnuliik, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning kes on arvatud looduskaitsealade alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kategooria kaitsealuste liikide hulka. Must-toonekure elupaikadeks on eelkõige vanad, minimaalse häirimise ja soodsate toitumispaikadega looduslikult mitmekesised metsamassiivid. Lisaks must-toonekurele elab talle pesitsuspaikadeks sobivates vanades metsades veel kuni 400 ohustatud liiki (Must-toonekure kaitse tegevuskava 2009–2013). Seega toimib must-toonekurg teiste ohustatud liikide suhtes katusliigina. Must-toonekure arvukus on langenud 1980. aastate alguse 250 pesitsevalt paarilt praeguse 100–115 paarini.

Väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) on üks Euroopa kõige arvukamatest kotkastest. Vaatamata sellele peetakse liiki ohustatuks, kuna tema areaal ja arvukus on eelmise sajandiga võrreldes vähenenud. Väike-konnakotka praeguseks arvukuseks Eestis võib hinnata 600-700 paari (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012). Liik on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku järgi ohulähedane ning looduskaitsealade alusel arvatud haruldase ja hävimisohus liigina I kaitsekategooria liikide hulka. Väike-konnakotka elupaik on mosaiikne maastik, kus metsad vahelduvad niitude, karjamaade, põldude, jõeorgude ja soodega. Väike-konnakotkas väldib vähese metsa ja intensiivse maakasutusega alasid, samuti suuri ühtlasi metsamassiive. Liigi peamised ohutegurid on pesapaikade ja saagialade kvaliteedi halvenemine ning pesitsusaegne häirimine (Väike-konnakotka kaitse tegevuskava). LKS § 48 lõike 1 kohaselt tuleb I kaitsekategooria liikide kõikide teadaolevate elupaikade kaitse tagada kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaksmääramisega.

Metsis (*Tetrao urogallus*) on järjepidevalt väheneva arvukusega kanaline, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning kes on arvatud looduskaitsealade alusel ohustatud liigina II kategooria kaitsealuste liikide hulka. Metsisekukkede arvukus on Eestis viimase

kümnendi jooksul jätkuvalt vähenenud vaatamata mängude heale kaitstusele (94% mängudest on kaitse all). 2012. aastal oli teada 388 asustatud metsisemängu. Arvestades metsise paiksust, sõltub metsise edasine käekäik otseselt Eesti metsade majandamise viisist. Ohutegurid on lageraied metsise elupaikades ja kuivenduse mõjul toimuv elupaiga kvaliteedi halvenemine ning nende kahe teguri koosmõju, samuti pikaajalised maastikumuutused, mille tõttu ohustab mängu isolatsiooni jäämine ja eelistatud elupaikade killustumine. Röövlust ja inimesepoolset häirimist peetakse väiksema tähtsusega ohuteguriteks (Metsise kaitse tegevuskava, 2015).

Laanerähn (*Picoides tridactylus*) on üle Mandri-Eesti laialt levinud haudelind, kes asustab suuremaid metsamassiive, kuid kelle levik ja asustustihedus on lokaalse iseloomuga. Laanerähnil on kindlad elupaigaeelistused: vanad okaspuuenamusega metsad, kus on piisavalt kahjustatud ja surnuid puid. Liigi arvukust on meil hinnatud pigem tõusvaks ja praegu võib Eestis elutseda 2000–3000 paari laanerähne. Peamiseks ohuteguriks peetakse intensiivset metsamajandamist (Laanerähni tegevuskava eelnõu, 2012).

Valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) kuulub kaitstavate loomaliikide II kaitsekategooriasse, kuid nn punases raamatus on ta arvatud mitteohustatud ehk soodsas seisundis (*least concern*) liikide hulka. Praegu on valgeselg-kirjurähn levinud Eesti mandriosas, kus teda arvatakse pesitsevat 3000–6000 paari. Asustab peamiselt vanemaid leht- ja segametsi, kuid elutseb ka suuremates parkides, puisniitudel, jõeäärsetes puuribades, talumaastikus jm. Elupaigavalikul on talle eriti olulised püstiseisvad kuivavad ja surnud puud, milles olevatest putukatest ja nende vastsetest ta peamiselt toitub. Seetõttu on ta tundlik ka metsamajanduse suhtes. Eestis on liigi arvukus pidevalt suurenenud, kuigi 1990. aastatel oli väike langus (Valgeselg-kirjurähni liigitegevuskava eelnõu, 2014).

Mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*) kuulub II kaitsekategooriasse ja loodusdirektiivi IV lisasse. Lendab mai lõpust juuni lõpuni kuivades metsaservades, ojaorgudes, puis- ja põõsanniitudel. Liblikas on levinud Kirde- ja Kagu-Eestis, kus on viimase 30 aasta jooksul laiendanud oma leviala lääne poole. Mõnigi kord on mustlaik-apollo oma elupaigas arvukaim liblikaliik.

Linnudirektiivi rakendamine

Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki linde tapmise ja püüdmise eest, piirata lindude küttimist ja nendega (samuti nende kehaosade ja neist valmistatud esemetega) kaubitsemist. Direktiiv teeb kohustuslikuks moodustada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja rändliikide elupaikade kaitseks spetsiaalsed linnualad. Linnudirektiivi artikli 4 lõike 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada erimeetmeid direktiivi lisades nimetatud regulaarselt leiduvate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusalade ning rändepeatuspaike kaitseks, mis tagaks nende liikide säilimise ja paljunemise nende levikualal. Linnudirektiivi I lisa liigid, kelle rändepeatus- ja pesitsuspaiku Parmu looduskaitsealal kaitstakse, on väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), must-toonekurk (*Ciconia nigra*) ja metsis (*Tetrao urogallus*).

Parmu loodusala eesmärgiks on seatud ka lamminiidud, kuid Eesti-Vene riigipiiri väljaehitamise said need osaliselt kahjustada ning edaspidi kaitsealasse ei jää.

Lisaks on Parmu looduskaitsealal keskkonnaregistri andmetel registreeritud II kategooria kaitsealuste taimeliikide jumalakäpa (*Orchis mascula*), kõdukoralljuure (*Corallorhiza trifida*) ja aasnelgi (*Dianthus superbus*) leiukohad, igal taimel on teadaolevatel andmetel üks leiukoht. III kaitsekategooria taimeliikidest on keskkonnaregistri andmetel kaitsealal registreeritud balti

sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*) kahes leiukohas, vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*) ühes leiukohas, kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) kahes leiukohas, roomav öövilge (*Goodyera repens*) ühes leiukohas, harilik ungrukold (*Huperzia selago*) ühes leiukohas, suur käöpõll (*Listera ovata*) kahes leiukohas, sulgjas õhik (*Neckera pennata*) ühes leiukohas, kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*) ühes leiukohas ja rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*) kolmes leiukohas.

Kaitsealustest imetajatest on kaitsealal registreeritud II kaitsekategooriasse kuuluvad käsitiivalised: põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*) ja pargi-nahkhiir (*Pipistrellus nathusii*).

Kaitsealustest lindudest on kaitsealal registreeritud III kaitsekategooriasse kuuluvad laanepüü (*Bonasa bonasia*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), mustränhn (*Dryocopus martius*) ja väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*). Parmu looduskaitsealal on Tarmo Evestuse sõnul pesitsenud ka kanakull (*Accipiter gentilis*) (Parmu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2016-2025). 2015. aastal leiti ka kanakulli murdeid, mis viitavad kanakulli olemasolule kaitsealal.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Parmu looduskaitseala moodustati piirkonna maastikule iseloomulike sooviku- ja soometsade ning I kategooria kaitsealuste liikide kaitseks. Kaitseala tüübiks valiti looduskaitseala, kuna seal leidub mitme haruldase liigi elupaiku ja looduslikke kooslusi. Ala jätkuv kaitse all hoidmine on oluline, eeskätt must-toonekure, väike-konnakotka, metsise ja rähnide elupaikade ning loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide kaitse-eesmärgil. Lisaks on looduskaitseala moodustamine vajalik metsavajakute kaitseks. Metsavajakute eesmärk on see, et metsade range kaitse tagaks Eestis vanadele (st vähemalt saja-aastastele) metsadele iseloomuliku elustiku säilimise. See kontseptsioon põhineb Asko Lõhmuse 2016. a Eesti rangelt kaitstavate metsade tüpoloogiline analüüsi järgi lühidalt kolmel järgmisel alusvõitel.

1. Liikide looduslike asurkondade elujõulisus oleneb nende elupaiga pindalast ning üldjuhul on olemas elupaiga hävimise kriitiline määr, mille ületamisel sureb asurkond välja. Empiiriliste uuringute põhjal on selleks määraks 70%–80% algse elupaiga kadu.
2. Vanametsa looduslikku osakaalu saab arvutada looduslike puistuvahetushäiringute sageduse põhjal, mis erineb metsatüübisti. Sagedaste häiringutega metsas (nt põlengudünaamikaga nõmmemets) on vana metsa looduslikult vähem kui harvade häiringutega metsas (nt häiludünaamikaga lodu- ja salumets) ning vastavalt on ka elustiku jaoks viimaseid vaja suhteliselt rohkem.
3. Range kaitse miinimumeesmärk on 20% iga kasvukohatüübi looduslikust vanametsa pindalast. Selle prognoosimisel on praktiline lähtuda praegusest metsapindalast, mis on olnud ilmselt kõige pikaajalisem inim mõjulise seisund (sh enne järsku metsasuse vähenemist 18. sajandil) (Lõhmus jt. 2004).

Parmu looduskaitsealal on metsavajakute katmiseks laanemetsad tzoneeritud varasemast Palanumäe piiranguvööndist Ritsiko sihtkaitsevööndisse. Seda tehakse, et täita nii looduskaitse kui ka metsanduse arengukavade aastani 2020 seatud eesmärgid: parandada metsade range kaitse tüpoloogilist esindatust. Eesti metsade tüpoloogilist esindatust ja vajakuid analüüsis A. Lõhmus 2016. aastal („Eesti rangelt kaitstavate metsade tüpoloogiline analüüs”). Vajakud olid peamiselt laane-, salu- ja soovikumetsade osas. Teemaga tegeles edasi range kaitse töörühm, analüüsile järgnes vajakute täpsustamine ja nende katmiseks

vajalike alade kaardistamine. Laanemetsa vajakuid, millel polnud piisavat kaitset, leiti ka Parmu looduskaitsealalt Palanumäe piiranguvööndist. Seal on neid 16,3 ha suurusel alal.

Kaitseala kaitse-eesmärkideks nimetatud haruldased ja ohustatud kooslused on alal määratud inventuuridega, millest viimane toimus kaitsekorralduskava koostamise käigus 2013. aastal.

Keskkonnaregistri andmetel moodustavad liigirikkad niidud lubjavesel mullal Parmu looduskaitseala pindalast 5,89 ha (0,5%) ning vastavad esinduslikkuse tasemele B. Seda elupaika ohustab võsastumine, mistõttu tuleb niite regulaarselt hooldada.

Kaitseala metsaelupaigatüüpe hindas 2012. aastal A. Nurmla. 2014. ja 2015. a käisid Tarmo Evestus ja Maarja Mägi 2012. a kaardistatud elupaiku üle vaatamas. Selle käigus muudeti elupaigapiire ning mõnes kohas inventeeriti elupaik ümber, sest ei saanud nõustuda varasemalt antud hinnanguga. Eri inventuuride koondhinnanguna tuleb välja, et kaitseala territooriumist katavad vanad loodusmetsad 267,2 ha ehk 26% ning valdavalt on elupaigatüübi esinduslikkus C.

Parmu looduskaitsealal on soostuvaid ja soo-lehtmetsi kaitseala pindalast 6,6% ehk 67,5 ha esinduslikkusega C. Valdavas osas on elupaigatüübi esinduslikkus keskmine (C).

Siirdesoo- ja rabametsad katavad kaitsealast 3,5% ehk 35,8 ha. Valdavas osas on elupaigatüübi esinduslikkus C.

Keskkonnaregistri andmetel on Parmu looduskaitsealal elupaigatüüpi rabad inventeeritud 10,9 ha ulatuses (inventeerija J. Paal, 2010) ning see vastab esinduslikkusele A. Suuremat osa raba ümbritseb vana loodusmets (9010*).

Must-toonekurg on Parmu looduskaitseala kaitseväärtuseks. Must-toonekure üks pesapaik on keskkonnaregistri andmetel registreeritud alal 1987. aastal. 2012. aasta seisuga asub loodusl alal kaks teadaolevat must-toonekure pesapaika. Ühes must-toonekure pesapaigas (KLO9102302) oli aastatel 2002–2012 väga hea pesitsusedukus (vt tabel 1), kuid pesa kukkus 2012. aastal koos poegade alla. 2015. aasta andmetel on see must-toonekure territoorium siiski asustatud, kuid uut pesapuud pole leitud. Teise must-toonekure pesapaiga (KLO9102310) kohta on andmed, et üksikutel aastatel on pesal istumas käidud, kuid edukat pesitsemist ei ole toimunud. Parmu looduskaitsealal kaitstakse must-toonekure elupaika kui pesitsuspiirkonda. Must-toonekure elupaik ei piirdu ainult pesitsuskohaga. Kaitseala sihtkaitsevööndite metsade struktuur ja sealne kaitsekord tagavad soodsa seisundi must-toonekure pesapaigale. Must-toonekurg on Eestis madala arvukusega linnuliik ja seetõttu ei ole asustatud igal aastal kõik sobivad must-toonekure pesapaigad.

Väike-konnakotka leiukoht on keskkonnaregistri andmetel kaitsealal registreeritud 2002. aastal. 2015. aasta seisuga puuduvad väga täpsed andmed väike-konnakotka seisundist kaitsealal, kuid teada on, et pesitsusterritoorium on olnud mitu aastat asustatud, ent edukat pesitsust pole teada.

Metsise elupaigaks nimetatakse vastavalt „Metsise kaitse tegevuskavale” kokkuleppeliselt kuni 3 km raadiuses ümber mängu tsentri paiknevat metsaala, mida kasutatakse mängimiseks, sigimiseks, toitumiseks ja puhkamiseks eri aastaaegadel. Eestis on kõige suuremad metsise seisundit mõjutavad ohutegurid elupaikade killustumine (maastikumuutused, elupaikade kadu), lageraie metsise elupaigas (elupaiga killustumine) ja kuivenduse mõjul elupaiga

kvaliteedi langus. Neile lisanduvad keskmise mõjuga kisklus ning häirimine inimese poolt (matkarajad, jahindus, metsa- ja teetrasside raie vaelel ajal). Eesti Ornitoloogiaühingu eksperdid on metsise elupaikade analüüsi käigus leidnud, et metsisemängud kaovad, kui vähemalt 60-aastase ja vanema metsa keskmine osakaal manguaegses elupaigas (1 km raadiuses mängupaiga ümber) langeb alla 50%. Selleks et vältida metsisemängu kadumist, on otstarbekas võtta kaitse alla vähemalt metsise manguaegne elupaik niisuguses ulatuses, mis tagaks, et 60-aastase ja vanema metsa keskmine osakaal ei langeks alla kriitilise piiri. Tugevad metsisemängud on üldjuhul säilinud seal, kus 800 m raadiuses asuvas metsise elupaigas on mets killustamata. Sellest tulenevalt peab mängupaik ja selle vahetusse ümbrusesse jäävad metsise eelistatud elupaigad olema sihtkaitsevööndis. Metsis on Parmu looduskaitseala kaitseväärtuseks. Liiki kaitstakse elupaiga kaitse kaudu. Metsise inventuuri andmetel oli kaitsealal 2002. aastal 2–3 mängivat metsisekukke, 2010. aastal kaks mängivat kukke ning 2012. aasta kolm mängivat kukke (Keskkonnaregister, 2015). Kaitseala metsaelupaikade inventeerimisel nähti teadaolevast metsise mängupaigast piisavas kauguses kaht metsist. See võib tähendada, et kaitsealal võib asuda veel teinegi metsise mängupaik. Parmu metsise mängupaik kuulub Misso metsise tuumalasse, mis on osa suurest Kagu-Eesti/Kirde-Läti metsise asujust, kus suuremal alal on säilinud suhteliselt elujõuline asurkond.

2012. aasta Parmu looduskaitseala elupaigatüüpide inventeerimisel kohati laanerähni üheksas kohas ning 2015. aasta liigivaatlustel (R. Kinks) kohati liiki neljas kohas (kahes kohas toitumas, ja kolmes kohas trummeldamas). Liiki kohati enamasti vanades looduspõõsades (9010*). Valgeselg-kirjurähni kohati (R. Kinks) kaitsealal 2015. aasta liigivaatluste andmetel kolmes piirkonnas: kahes kohas vanas looduspõõsas (9010*) ning ühes kohas soostuvas ja soo-lehtmetsas (9080), enamasti kuuldi teda trummeldamas.

Mustlaik-apollo on II kaitsekategooriasse ja loodusdirektiivi IV lisasse kuuluv liblikaliik. Keskkonnaregistri andmetel tuvastati 2009. aastal toimunud visuaalsel vaatlusel kümnet isendit. 2013. aasta vaatlusandmete kohaselt ei olnud apollode populatsioon Parmu looduskaitsealal väga arvukas, kuid stabiilne alates sellest ajast, kui see esimest korda leiti (Martin, 2012).

Lisaks eespool kirjas olevale on Parmu looduskaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on ülepiiriliselt Natura võrgustikku kuuluva alaga. Kaitsealaga samades piirides asub Parmu loodusala.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina jätkuvalt looduskaitseala. Kuna alal asuvad koos mitmed erinevad loodusväärtused, siis ei ole püsielupaiga moodustamine otstarbekas, kuna see moodustatakse peamiselt kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitseks ja sellega jääksid kooslused osaliselt kaitseta. Samuti ei sobi alale hoiuala kaitsekord, sest see ei võimalda rakendada piiranguid, mis on ala kaitse-eesmärgiks olevate liikide ja elupaigatüüpide (ja seega kogu kaitstava ala) soodsa seisundi saavutamiseks ja säilitamiseks vajalikud, näiteks jahipidamise ja inimeste kaitsealal viibimise eesmärgipärane piiramine.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtunud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (metsasihid, teeääred, kraavide kaldad, mõõdistatud maaüksused). Kohtades, kus maastikulised alused puuduvad, on piiritlemisel kasutatud maakatastri andmeid ja looduses tuvastatavate punktide vahelisi mõttelisi sirgeid. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Parmu looduskaitseala pindala on 990 ha, millest riigimaad on 973,7 ha ja eramaad 16,3 ha. Sihtkaitsevöönditesse jääb 922,1 ha, mis kõik on riigimaa. Piiranguvööndisse jääb 67,9 ha, millest 16,3 ha on eramaa ja 51,6 ha riigimaa. Kaitseala pindala väheneb 36,7 ha võrra, kuna piiri korrigeeritakse ja kaitsealast arvatakse välja Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise Eesti-Vene riigipiiri teenindamiseks moodustatud Piiririba katastriüksused.

Pindalamuutused eramaade osas on järgmised: pärast välispiiri korrigeerimist jääb kaitsealale kolm eravaldust kogupindalaga 16,3 ha, mis on praegu piiranguvööndis ja jäävad sinna ka pärast kaitsekorra muutmist. Eramaid tsoneeritakse piiranguvööndist välja 1,6 ha ja sihtkaitsevööndist 0,75 ha.

Välispiiriga on hõlmatud Parmu looduskaitsealal kõik esinduslikud elupaigatüübid ja kaitsealuste lindude elupaigad. Välispiiri vähenemine on tingitud otsusest jätta kaitsealast välja Eesti-Vene piiri väljaehitamiseks vajalikud kinnistud, kuhu rajatakse riigipiiriga seotud taristu. Kuna nendele katastriüksusele ei jää looduskaitsealalise väärtusi või ei ole riigikaitsealalisest huvist lähtuvalt võimalik tagada nende säilimist antud kohas, on otstarbekas riigipiiri teenindamiseks vajalik ala tsoneerida kaitsealast välja.

Välispiiri muutmisel jäetakse kaitseala koosseisust välja Piiririba katastriüksused katastritunnustega 46801:004:0085, 46801:004:0086, 46801:004:0099, 46801:004:0100, 46801:004:0108, 46801:004:0109, 46801:004:0111, 46801:004:0112, 46801:004:0113, 46801:004:0114, 46801:004:0115, 46801:001:0218, 46801:001:0305, 46801:001:0306, 46801:001:0307, 46801:001:0536, 46801:001:0535, 46801:001:0527, 46801:001:0528. Samuti jäävad välja Langa (46801:004:0067), Ritsiko (46801:004:0170), Ritskametsa (46801:004:0119) ja Piiriveere (46801:004:0122) katastriüksused.

Kaitseala välispiir kulgeb mööda metsakvartalite sihte, kinnistute piire, teid ja kraave. Kaitseala välispiirile jäävad kvartalisihid, teed ja kraavid on jäetud kaitsealast välja, sest nende kasutamine ja hooldamine ei ohusta ala kaitse-eesmärki. Välispiiri puhul on kasutatud kaht mõttelist sirget: punktist (X: 696837,535; Y: 6385243,194) punktini (X: 696882,955; Y: 6384948,635) ja punktist (X: 698216,521; Y: 6384356,877) punktini (X: 698260,403; Y: 6384055,017).

Kaitseala on tsoneeritud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks. Kaitseala tsoneeringut muudetakse seoses laanemetsade vajakute katmisega. Varasem Palanumäe piiranguvöönd tsoneeritakse Ritsiko sihtkaitsevööndisse, et tagada kaitse sealsetele laanemetsadele.

Sihtkaitsevööndite piiritlemisel on kasutatud kvartali sihte, kinnistute piire, teid ja mõttelisi sirgeid. Sihtkaitsevööndi ja piiranguvööndi vahelisel piiril olevad teed ja sihid jäävad piiranguvööndisse.

Ritsiko sihtkaitsevööndi eesmärk on metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine ning II kaitsekategooria linnuliikide kaitse. Vineki ja Veieri sihtkaitsevööndi eesmärk on metsaökosüsteemi arengu tagamine loodusliku protsessina ning I ja II kaitsekategooria linnuliikide kaitse. Parmu sihtkaitsevööndi eesmärk on metsa- ja rabakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, poollooduslike koosluste taastamine ja säilitamine ning II kaitsekategooria linnu- ja liblikaliikide kaitse. Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa, kus majandustegevust ei toimu ja lubatud on ainult need tegevused, mis on vajalikud kaitse-eesmärgi täitmiseks.

Parmu looduskaitsealale jääb edaspidi üks piiranguvöönd: Pedetsi. Piiranguvöönd on kaitseala osa, kus majandustegevus on teatud tingimustel lubatud. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste elustiku mitmekesisuse säilitamine.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal leiduvaid loodusväärtusi (Parmu looduskaitseala kaitsekorralduskava 2016-2025).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal leiduvate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (PS § 32). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on PS §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb PS §-st 53. Tulenevalt PS §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolemuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärk on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse loodusdirektiivist riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmärke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavatele tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isikutele antud õigusesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Metsamajandusalase ettevõtluse korral on teada risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive. Järgnevates kaitsekorra peatükkides on esitatud kitsenduste kaupa põhjendused, miks need piirangud on vajalikud.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud ühte piiranguvööndisse ja nelja sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal kehtivad looduskaitseseaduses sätestatud piirangud määruses ettenähtud erisustega.

Kaitsealal ei ole reguleeritud sõitmist veetalal, sest kaitsealal puuduvad suuremad veekogud. Kalapüüki ning pilliroo ja adru varumist ei ole kaitse-eeskirjas reguleeritud, kuna kalastamiseks kasutatavad veekogud kaitsealal puuduvad ning kaitsealal ei leidu pilliroogu ega adru. Samuti ei reguleerita piiranguvööndis veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmist, kuna veekogud seal puuduvad.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Inimestel on lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud sihtkaitsevööndites sätestatud aegadel. Parmu sihtkaitsevööndi metskonna kvartalites MI254 ja MI255 on viibimine keelatud metsise mängu- ja pesitsusajal 1. veebruarist 30. juunini. Vineki sihtkaitsevööndis ja Veieri sihtkaitsevööndi metskonna kvartalis MI220 on keelatud viibida 15. märtsist 31. augustini, mis on must-toonekure ja väike-konnakotka pesitsusaeg. Erisus inimeste viibimisele sihtkaitsevööndis keelatud ajal kehtib kaitseala valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusele ning järelevalve- ja päästetöödele. Järelevalvetöö all on peetud silmas ka riigipiiri valvamisel ja piirirežiimi tagamisel tekkiva vajadusega viibida sihtkaitsevööndis keelatud ajal. Analoogne lähenemine kehtib ka sõidukitega ja maastikusõidukitega sõitmisel väljaspool teid. Riiklik järelevalve on korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrarikumine (korrakaitseseadus § 2 lg 4). Liikumispiirangu ajad must-toonekure, metsise ja väike-konnakotka häirimatu pesitsemise tagamiseks tulenevad LKS § 50 lõikest 5 ning liikide kaitse tegevuskavadest. Inimeste liikumine kaitsealal väljaspool kaitsealuste lindude pesitsusperioodi kaitse-eesmärkide saavutamist ei takista.

Kaitsealal on lubatud pidada jahti, välja arvatud Vineki, Veieri ja Parmu sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. augustini. Jahipidamise ajaline piirang kehtib lindude pesitsemise ja poegade eest hoolitsemise ajal ja tuleneb kaitsealuste lindude liigitegevuskavadest. Metsise pesakonnad elavad koos emalinnuga sügiseni. Häirimise korral jätab emalind pojad üksi ja nende ellujäämine, eriti jahedate ilmadega, on küsitav. Väike-konnakotka ja must-toonekure puhul on oht, et häirimise tõttu hirmutatakse vanalind pesalt ja selle tagajärjel kurn jahtub. Kuna jahipidamine häirib poegade linde rohkem ja kuna jahipidamist võib alal ette tulla sagedamini kui lihtsalt inimeste viibimist elupaigas (näiteks seenel või marjul käimine), on jahipidamise ajaline piirang metsise elupaigas pikem kui kaitse-eeskirja § 11 punktis 3 kehtestatud liikumispiirang. Väljaspool lindude pesitsusaega ja pärast poegade iseseisvumist ei kahjusta jahipidamine kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Ritsiko sihtkaitsevööndis liikumis- ja jahikeeldu ei rakendata, kuna seal ei ole häirimistundlikke kaitsealuseid linde.

Kaitsealal on lubatud telkimine ja lõkketegemine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõkke tegemine tuleb koondada selleks ettevalmistatud kohtadesse, et vältida sellega kaasnevat pinnase kahjustamist paikades, kus asub väärtuslik elupaik või leidub kaitsealuseid liike. Kaitse-eeskirja koostamise ajal külastuskorralduslikke rajatisi kaitsealal ei leidu. Kui tulevikus peaks tekkima vajadus neid rajada, siis väljapoole liikumiskiiranguga ala, kuna liikumiskiirangu ajal on rajatiste kasutamine välistatud alal viibimise keelu tõttu. Telkimise ja lõkketegemise periood on aga intensiivsem just sel ajal.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel ja jalgrattaga ka radadel. Metsas sõitmine tekitab kaitstavate liikide jaoks häirivat müra ja kahjustab maapinda, mistõttu halveneb elupaikade seisund. Seetõttu on sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid lubatud üksnes järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sealhulgas metsamajandus- ja põllumajandustöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Erandid on lubatud, et võimaldada hädaolukorras tegutsemist, kaitsealal vajalikku tegevust ja tegevust, mis ei sea ohtu kaitse-eesmärkide saavutamist. Kavandatavad liikumiskiirangute leevendused on kooskõlas looduskaitseadusega.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, lisasõita jahiulukeid, lubada ehitada ehitusteatis kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, seada projekteerimistingimusi ja väljastada ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatis.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on neli sihtkaitsevööndit: Ritsiko, Vineki, Veieri, ja Parmu sihtkaitsevöönd.

Ritsiko sihtkaitsevööndi eesmärk on metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine ning II kaitsekategooria linnuliikide kaitse. Liigid, keda kaitstakse, on laanerähn (*Picoides tridactylus*) ja valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*).

Vineki ja Veieri sihtkaitsevööndi eesmärk on metsaökosüsteemi arengu tagamine loodusliku protsessina ning I ja II kaitsekategooria linnuliikide kaitse. Liigid, keda kaitstakse, on must-toonekurg (*Ciconia nigra*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), laanerähn (*Picoides tridactylus*) ja valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*).

Parmu sihtkaitsevööndi eesmärk on metsa- ja rabakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, poollooduslike koosluste taastamine ja säilitamine ning II kaitsekategooria linnu- ja liblikaliikide kaitse. Liigid, keda kaitstakse, on metsis (*Tetrao urogallus*), laanerähn (*Picoides tridactylus*) ja valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) ning mustlaik-apollo (*Parnassius mnemosyne*).

2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine sihtkaitsevööndis kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Praegu ettevalmistatud kohad kaitsealal rahvaürituse läbiviimiseks puuduvad. Ettevalmistamata kohas rahvaürituse korraldamine, telkimine ja lõkke tegemine võib halvendada kaitseväärtuste seisundit. Näiteks suurendab rahvaürituse korraldamine metsiste häirimise tõenäosust. Kaitseala külastamine gruppina (mis ei ole avalik üritus) on väljaspool liikumiskeelu aega siiski võimalik.

Kaitseala sihtkaitsevööndites on lubatud olemasolevate rajatiste hooldustööd. Hooldustööde all peetakse silmas töid, mis ei ole ehitamine (nt teede hõõveldamine, ohtlike teemaale jäävate puude raie) ning mille teostamisel ei ole suurt negatiivset mõju ümbritsevale loodusele.

Parmu sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik tegevus. Selleks et niitmine mustlaik-apollo asurkonda ei ohustaks, tuleb seda teha pärast 1. juulit, kui liblikad on lõpetanud lendamise.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. Liikide jaoks sobiva metsastruktuuri püsimiseks on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. See võimaldab näiteks metsise jaoks harvendada liiga tihedaks kasvanud alusmetsa ja säilitada männipuustuid. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile 1. septembrist 31. jaanuarini. Kuna tegemist on kunagi majandatud metsadega, siis võib olla vajalik nende looduslikkusele kaasa aitamine (st lamapuidu tekitamine, kraavide sulgemine). Kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse kohta.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tee, tehnovõrgu rajatise ja tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala, kaitsealal asuva kinnistu või riigikaitse tarbeks. Riigikaitse alla kuulub siinkohal ka riigipiiri valvamiseks ning piirirežiimi tagamiseks vajaminevad teed, tehnovõrgud ning rajatised. Kaitseala valitseja võib lubada rajada teed või tehnovõrgu rajatist, mis ei ohusta kaitse-eesmärkide saavutamist või mis on hädavajalik. Seega on võimalik lubada kaitsealale nende teede ja tehnovõrgu rajatiste püstitamist, millel puudub oluline negatiivne mõju kaitseala loodusväärtustele, näiteks rajada teid väljapoole kaitstavaid elupaigatüüpe, paigaldada elektriliine maakaablisse, infotahvleid, kaitseala tähised ja suunaviite. Elupaikadele tuleb tagada soodsa seisundi säilimine, st nende looduslik levila on muutumatu suurusega või laieneb. Ritsiko, Veieri ja Parmu sihtkaitsevööndit läbivad igapäevaselt kasutatavad teed, mida on eeldatavasti vaja mõne aja möödudes rekonstrueerida. Selle vajaduse ilmnemisel saab kaitseala valitseja esitada nõudeid tööde tegemise ajale ja mahule, et mõju liikidele ja kooslustele oleks minimaalne.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ning loodusliku veerežiimi taastamine. Maaparandussüsteemide hoiutööd saab lubada juhul, kui sellega ei kahjustata metsa- ja rabaökosüsteemide veerežiimi või see on vältimatu, et tagada näiteks teel liikumise ohutus. Hooldustööde lubamisel hindab Keskkonnaamet ühelt poolt tegevuse potentsiaalset mõju ala loodusväärtustele, teisalt kaalub, kas hooldamata jätmine tekitab kahju väljaspool kaitseala asuvatele aladele. Kaitseala valitsejale selles küsimuses kaalutusõiguse andmise eesmärk on leida kompromiss eesvoolu ja sellega seotud süsteemi toimimise ning loodusväärtuste kaitse vahel. Hooldustööde lubamisel hindab Keskkonnaamet ühelt poolt tegevuse potentsiaalset mõju ala loodusväärtustele, teisalt kaalub, kas hooldamata jätmine tekitab kahju väljaspool kaitseala asuvatele aladele. Eesvoolude hooldustööd, milleks on vajalik kaitseala valitseja nõusolek, on näiteks puittaimestiku raiumine, veejuhtme sügavuse ja põhjalaiuse taastamine sette eemaldamisega, truubi ja regulaatori settest puhastamine, truubiotsakute korrastamine ja voolutakistuse eemaldamine, välja arvatud kui voolusängist kõrvaldatakse voolutakistusena üksikuid esemeid, nagu langenud puud, suuremad kivid, prügi. Samuti ei ole kaitseala valitseja nõusolekut vaja rohttaimede ja peenvõsa niitmiseks. Samas on oluline, et ka nende tööde tegemisel arvestataks ala kaitse-eesmärgiga ega kahjustataks loodusväärtusi. Lähtuvalt kaitse-eesmärgist on kaitsealal oluline võimaldada loodusliku veerežiimi taastamist, kuna ala on kohati mõjutatud kuivenduskraavidest ning veerežiimi hoidmine ja taastamine võib vajada pikas perspektiivis sekkumist. Loodusliku veerežiimi taastamise vajadus ja ulatus kavandatakse kaitsekorralduskavaga.

2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Parmu sihtkaitsevööndi metskonna kvartalites MI254 ja MI255 on inimeste viibimine keelatud metsise mängu- ja pesitsusajal 1. veebruarist 30. juunini. Vineki sihtkaitsevööndis ja Veieri sihtkaitsevööndi metskonna kvartalis MI220 on keelatud inimestel viibida 15. märtsist 31. augustini. Erisus inimeste viibimisele sihtkaitsevööndis keelatud ajal kehtib kaitseala valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusele ning järelevalve- ja päästetöödele. Kaitsealal on lubatud pidada jahti, välja arvatud Vineki, Veieri ja Parmu sihtkaitsevööndis 1. veebruarist 31. juulini. Liikumispiirangutest sihtkaitsevööndites on pikemalt juttu seletuskirja peatükis 2.5.2. „Kaitsekorra üldpõhimõtted”.

Sihtkaitsevööndis on kooskõlas kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega keelatud

majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitsealal lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit.

Loodusvarade kasutamise all on mõeldud kõikide omastatavate loodussaaduste kasutamist. Loodusvarad on kaevandamisväärsed kivimid, mineraalid, vedelikud, gaasid ja orgaanilised ained. Loodusvara on ka vesi (eriti põhjavesi), samuti looduslik mets, ulukid, marjad, seemned, teisisõnu kõik see, mida ei ole loonud või teinud inimene, kuid mida kasutatakse majandustegevuses. Seetõttu on kaitse-eeskirjaga üldsätetes eraldi reguleeritud marjade ja seente ning muude metsa kõrvalsaaduste korjamine ja jahipidamine.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Pedetsi piiranguvöönd, mille kaitse-eesmärk on metsakoosluste elustiku mitmekesisuse säilitamine.

2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades kaitse-eeskirjas sätestatud erisusi, mis on määratud §-des 6 ja 15.

Piiranguvööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas ning kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas. Kaitsealal ei ole suurt külastussurvet, seal puuduvad ettevalmistatud matkarajad, telkimis- ja lõkkekohad. Seega ei ole 50 osalejaga piirang oluliseks takistuseks kaitseala piiranguvööndis liikumiseks ja väiksemate rahvaürituste korraldamiseks. Piiranguvööndis asuvad tallamiskindlad kooslused, mistõttu kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine ei ole keskkonnale liiga koormav. Kuna suuremate (üle 50 osalejaga) võimalike ürituste olemus (osalejate arv, eesmärk) ei ole ette teada, ehkki sellest sõltub ürituse võimalik mõju kaitse-eesmärgile, mis teatud juhtudel võib senise praktika kohaselt olla juba olulise mõjuga, siis on jäetud kaitseala valitsejale mõju hindamise võimalus. Suurema osalejate arvu korral on kaitseala valitsejal võimalik seada tingimusi parkimis- ja prügikorraldusele ning vajaduse korral suunata üritus sinna, kus potentsiaalne tallamine ohustab maastikku kõige vähem. Üritust saab lubada, kui see ei kahjusta kaitse-eesmärke.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud piiranguvööndisse rajatiste püstitamine. Eelkõige on see vajalik uute piiritähiste paigaldamiseks kaitsealale. Kuna piiranguvööndis on tegu

riigipiirilähedase metsa- ja rohumaaga, siis sinna suuremate ehitiste ehitamise vajadus ja huvi puudub.

Piiranguvööndis on lubatud metsa majandamine. Looduskaitseseadus keelab piiranguvööndis uuendusraied, kui kaitse-eeskirjaga ei sätestata teisiti. Piiranguvööndis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul turberaie 2 ha suurusel langil. Pedetsi piiranguvööndisse jäävad sama vanuseklassiga metsad, seega on seal mõistlik lubada raieid, millega metsa vanuseline koosseis järsult ei muutu. Turberaie mõju maastikule ning kasvukohale on väiksem kui lageraiel ning annab sealsele elustikule võimaluse uue olukorraga paremini kohaneda.

Elustiku mitmekesisuse säilitamiseks tuleb jätta raiel hektari kohta alles vähemalt 20 tihumeetrit kasvavaid puid või nende säilinud püstiseisvaid osi, mis ei kuulu koristamisele ja jäävad metsa alaliseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid. Selliste vanade puude jätmine langile suurendab perioodi, kui metsaliigid saavad puistut kasutada. Sellised puud on elupaigaks lindudele, nahkhiirtele, samblikele ja sammaldele, sageli leiab neilt ka kaitsealuseid liike. Puud, mis langile alles jäävad, suurendavad sinna kujuneva puistu liigilist ja vanuselist mitmekesisust ning on aluseks eritüübilise surnud puidu tekkele. Kaitseala valitseja võib lubada vähendada elustiku mitmekesisuse säilitamiseks jäetavate puude mahtu, kui see on kaitsekorralduslikult või muudel eesmärkidelt oluline.

Raie keeluaeg 1. veebruarist 31. augustini tuleneb metsise pesitsusajast, kui liik on häirimise suhtes tundlik, ning sel ajal on keelatud kõik raieliigid. Selleks et vältida metsisetibude hukkumist, ei saa metsaraieid lubada kevadsuvisel perioodil. Raietööde käigus võidakse pesakonnad laiali ajada ning ebasobiva ilma korral võivad tibud ilma ema läheduseta hukkuda.

2.5.5.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine, uue maaparandussüsteemi rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt, v.a kaitseala valitseja nõusolekul, kui pinnas seda võimaldab.

Need piirangud tulenevad otseselt LKS § 31 lõikest 2 ning on suunatud vööndi kaitse-eesmärkide saavutamisele. Puht- ja energiapuistute rajamine on keelatud, kuna see ohustab metsakoosluste soodsa seisundi säilimist. Metsakoosluste soodne seisund on tagatud, kui puistu vanuseline ja liigiline koosseis on võimalikult mitmekesine ja sarnane loodusemetsadele. See loob soodsaid elupaigatingimusi eri liikidele. Puht- ja energiapuistute bioloogiline mitmekesisus on väike ning sobivad elutingimused on tagatud vaid vähestele liikidele.

Maavara kaevandamine ja uue maaparandussüsteemi rajamine on keelatud, sest need seaksid ohtu kaitseala väärtuste säilimisele. Maavara kaevandamine ja uue maaparandussüsteemi rajamine alandaks veetaset ja ohustaks kaitse-eesmärgiks olevaid kooslusi. Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine mõjutab negatiivselt looduslikke ökosüsteeme ja elustikku.

Puidu kokkuvedu külmumata pinnaselt on keelatud, sest piiranguvööndis on tegemist kasvukohatüüpidega, millel liikumine kahjustab pinnast ja metsataimestikku. Kaitseala valitseja võib siiski lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab, näiteks pikalt kestnud kuivade ilmade puhul.

3. Menetluse kirjeldus

Parmu looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamine toimus 6.–31. augustini 2018. Samal ajavahemikul toimus ka avalik väljapanek Keskkonnaameti Võru kontoris ja asukohajärgses Rõuge Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja menetlemise algatamise kohta ilmus 6. augusti 2018. aasta ajalehes Postimees, 4. augusti 2018. aasta ajalehes Lõuna-Eesti Postimees ja 2. augusti 2018. aastal Ametlikes Teadaannetes. Kaitse-eeskirja eelnõuga sai tutvuda ka Keskkonnaameti veebilehel. Teates oli märgitud, et avalikustamine toimub avaliku aruteluta, kui vastavat ettepanekut ei tehta.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teated kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise sh avaliku väljapaneku kohta Rõuge Vallavalitsusele, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Siseministeriumile, Maanteeametile, Maa-ametile ja neljale eraomanikule. Kirjas oli märkus, et juhul kui Keskkonnaametile ei ole 30 päeva jooksul vastatud, siis loetakse, et adressaat on kaitse-eeskirja eelnõuga nõus. Kirjale oli lisatud kaitse-eeskirja eelnõu ja kaart. Ettepanekud saatsid Maanteeamet ja Siseministerium (tabel 1).

Tabel 1. Maaomanike seisukohad vastuseks Keskkonnaameti poolt 2. augustil 2018. a väljasaadetud kirjadele.

Arvamuse esitaja nimi ja seos eelnõuga	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
Maanteeamet	Võttes aluseks esitatud Parmu looduskaitseala kaitse-eeskirja eelnõu § 11, mille kohaselt on sihtkaitsevööndis keelatud majandustegevus, arvata kaitseala Ritsiko metsa sihtkaitsevööndist välja riigi kõrvalmaanteed nr 25166 Missokülä-Laura ja 25208 Siksäla-Kiviora ning määrata kaitseala piir riigiteede katastriüksuse piirile. Teemaa ulatuses teostab Maanteeamet oma seadusest tulenevaid kohustusi teehoiu korraldamisel (mh tee ehitamine ja remont).	Tegemist on vähem kasutatavate kruusateedega, mille kõrvale on vahetult inventeeritud metsaelupaigatüüp vanad loodusmetsad (9010), vääriselupaik (VEPE01743) ja III kategooria kaitsealune taimeliik sulgjas õhik (KLO9400328). Teed on tsoneeritud kaitsealasse just selle põhjendusega, et tagatud oleks teede servades asuvate väärtuste kaitse ning, et võimalikult vähe oleks servaepekti. Viime kaitse-eeskirja määruse eelnõusse sisse muudatuse,

		millega lubame sihtkaitsevööndis teha olemasolevate ehitiste hooldustöid ilma, et peaks selleks kaitseala valitsejalt nõusolekut küsima. See hõlmab teede hooldustöid (teede hõõveldamine, teemaale jäävate ohtlike puude raie jne), millega ei kaasne suuremaid töid.
Siseministeerium	<p>1) muuta ja sõnastada eelnõu § 5 lõike 3 punkt 3 järgmiselt: „3) käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatata juhtudel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, riigipiiri valvamisel ja piirirežiimi tagamisel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval majandustegevusel ning kaitse-eeskirjadega lubatud tegevusel.“;</p> <p>2) muuta ja sõnastada eelnõu § 10 lõike 2 punkt 4 järgmiselt: „4) tee, tehnovõrgu rajatise ja tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala, kaitsealal asuva kinnistu, riigipiiri valvamiseks ja piirirežiimi tagamiseks või riigikaitse tarbeks ning olemasolevate rajatiste hooldustööd;“.</p> <p>3) täiendada eelnõu seletuskirja ja jätta lisaks eelnõu seletuskirjas mainitud katastritele kaitseala koosseisust välja katastriüksused numbritega 46801:004:0085, 46801:004:0100, 46801:004:0099, 46801:004:0115. Nimetatud katastriüksused kuuluvad samuti idapiiri väljaehitamise projekti ja on vajalikud riigi julgeoleku tagamiseks.</p>	<p>1) Selgitame, et riigipiiri valvamine ja piirirežiimi tagamine käib samuti järelevalvetööde alla. Lisame seletuskirja vastavasisulise selgituse.</p> <p>2) Selgitame, et riigipiiri valvamine ja piirirežiimi tagamine käib samuti riigikaitse alla, seega on tagatud võimalus rajada antud rajatise. Lisame seletuskirja vastava selgituse.</p> <p>3) Seletuskiri on täiendatud.</p>

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktile 32 on Natura linnualaks esitatud Misso linnuala ning punkti 2 alapunktile 300 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Parmu loodusala, mis hõlmavad Parmu looduskaitseala. Seetõttu tuleb Parmu looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Parmu loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega **2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008, lk 118–382)**. Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 12. detsembri 2017. a rakendusotsusega (EL) 2018/41, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu üheteistkümnes uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C(2017) 8255 all, ELT L 15, 19.01.2018, lk 199–350).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult leiduvate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Parmu looduskaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi ja tema elupaiga kaitse.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek arvata Parmu loodusala eesmärkidest välja elupaigatüübid lamminiidud (6450) ning lisada liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270) ja rabad (7110*), samuti muuta Parmu loodusala piire, mis viiakse vastavusse looduskaitseala piiridega.

Parmu loodusalast ja Misso linnualast jäävad välja edaspidi Piiririba katastriüksused katastritunnustega 46801:004:0085, 46801:004:0086, 46801:004:0099, 46801:004:0100, 46801:004:0108, 46801:004:0109, 46801:004:0111, 46801:004:0112, 46801:004:0113, 46801:004:0115, 46801:001:0305, 46801:001:0306, 46801:001:0307, 46801:004:0114, 46801:001:0218, 46801:001:0536, 46801:001:0535, 46801:001:0527, 46801:001:0528. Samuti jäävad välja Langa (46801:004:0067), Ritsiko (46801:004:0170), Ritskametsa (46801:004:0119) ja Piiriveere (46801:004:0122) katastriüksused.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määruse kaitse-eesmärkide täiendamine elupaigatüüpidega aitab kaasa väärtuslike elupaikade säilitamisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Parmu looduskaitseala on juba riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub. LKS § 9 lõike 7¹ punktide 3 ja 4 järgi on avalikustamise üks eesmärk saada menetlusosalistelt neile teadaolevaid andmeid, mis on eelnõuga seotud.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane suurenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Piiranguvööndist arvatakse välja 12,3 ha, millest riigimaa on 10,8 ha. Sihtkaitsevööndist arvatakse välja 18,2 ha, millest 15,9 ha on riigimaa. Piiranguvööndist arvatakse sihtkaitsevööndisse 38 ha metsamaad ning selle pealt edaspidi maksu ei maksta. Maade kaitsealast välja arvamisega ja tsoneeringu muudatustega suureneb Rõuge valla maamaksutulu ligikaudu 30 euro võrra aastas.

Vastavalt LKS §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Parmu looduskaitsealale selliseid kinnistuid ei jää.

Natura 2000 alal asuva erametsamaa omanikule makstakse toetust, et kompenseerida Natura 2000 metsaalade majandamisest saamata jäänud tulu. Toetuse määr on piiranguvööndis asuva metsaala ühe hektari kohta 60 eurot aastas ning sihtkaitsevööndis asuva metsaala ühe hektari kohta 110 eurot aastas. Kaitsealalt tsoneeritakse välja 0,75 ha sihtkaitsevööndi ja 1,6 ha piiranguvööndi erametsa, seega riigile ei kaasne lisakuludid.

Parmu looduskaitseala kaitsekorra uuendamise arvatakse kaitseala koosseisus piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse riigimetsa 38 ha. Üle 60 aasta vanust metsa läheb piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse 24 ha. Riigimetsa Majandamise Keskuse arvutuste kohaselt jääb majandusmetsa range kaitse alla võtmisel riigil metsa majandamata jätmisel saamata tulu keskmiselt 156 eurot hektari kohta aastas. Kuna piiranguvööndi metsade majandamine oli ka varem kitsendatud, oli majanduspiirangutega metsade kavandatav raiemaht ligikaudu 1/10 majandusmetsa lankide keskmisest. Eelnevat arvestades ulatub iga-aastane saamata jäänud puidutulu lisapiirangute seadmisel ligikaudu 374,4 euroni.

Kaitsealale jääb pärast kaitsekorra muutmist poollooduslike kooslusi 3,5 ha, välja tsoneeritakse 6,2 ha. Kehtivad toetusmäärad poollooduslike koosluste hooldamiseks on kehtestatud maaeluministri 22.04.2015 a määrusega nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus“. Poollooduslike koosluste hooldamisega seoses ei kaasne riigile määruse kehtestamisega lisakulusid, kuna hooldatava ala maht võrreldes varasemaga väheneb.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Siseministeerium esitas oma märkused eelnõu avalikustamise käigus. Need on kajastatud tabelis 1. Teised ministeeriumid kooskõlastasid eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.